

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Etnografie univerzitní LGBT+ asociace: bisexuální a gay
identita uvnitř LGBT+ komunity**

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta Filozofická

Katedra Antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

**Etnografie univerzitní LGBT+ asociace: bisexuální a gay
identita uvnitř LGBT+ komunity**

Vedoucí práce:

Mgr. Tomáš Hirt, Ph.D.

Katedra Antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Tomáši Hirtovi, Ph.D. za rady a pomoc v průběhu tvorby této práce a také všem, kteří se jakkoli podíleli na mém výzkumu.

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červen 2016

Obsah

ÚVOD	1
TEORETICKÁ VÝCHODISKA A PŘEHLED LITERATURY.....	3
1 Identita	3
1.1 Sexuální identita.....	4
2 ‚Coming out‘ jako proces utváření identity	5
2.1 Coming out jako vývojový proces	6
2.2 Kritika vývojového paradigmatu	6
2.3 Coming out jako přechodový rituál	7
3 Komunita.....	8
3.1 Symbolické hranice	10
4 Kulturní představy a stereotypy	11
VÝZKUM	13
5 Konceptualizace pojmů.....	13
6 Metoda sběru a analýzy dat.....	14
6.1 Limitace.....	16
7 Zjištění	17
7.1 Univerzitní LGBT+ asociace	17
7.2 Průběh coming outu	23
7.2.1 Preliminální fáze	23
7.2.2 Liminální fáze.....	25
7.2.3 Postliminální fáze.....	27
8 Interpretace dat.....	33
8.1 Odlišnosti coming out procesu v závislosti na identitě.....	33
8.2 Bisexualita a symbolické hranice uvnitř LGBT+ asociace	35
9 Závěr.....	37
POZNÁMKY	39
10 Resumé	39
11 Zdroje	40

ÚVOD

V posledních desetiletích se mezi sociálními vědci zvyšuje zájem o studium témat adresujících osoby s minoritní sexuální identitou, především osob s gay identitou. V posledních letech se však také zvyšuje počet studií zabývajících se problematikou týkající se i dalších minoritních sexuálních či genderových identit, které jsou společně s gay identitou zahrnuty pod zastřešující kategorií LGBT+ komunity. Přesto je jejich zastoupení v akademickém prostředí stále limitované (Wandrey, Mosack a Moore, 2015).

Jednou z těchto identit je i identita bisexuální, která byla často přehlížena nebo neakceptována jako samostatná identita (Rust, 1993). Tato práce se proto zaměřuje jak na kategorii bisexuální identity, tak na kategorii gay identity uvnitř LGBT+ komunity. Cílem mé práce je porozumět tvorbě symbolických hranic uvnitř komunity lidí se společnou LGBT+ identitou, které konstruují vymezení dílčích kategorií jednotlivých identit uvnitř komunity. Konkrétně pak porozumět tomu, jak je takové vymezování manifestováno uvnitř univerzitního spolku pro studenty s LGBT+ identitou.

Práce je etnografickou studií LGBT+ asociace na nejmenované univerzitě ve Velké Británii. Za účelem demonstrovat specifika bisexuální identity se primárně zaměřuje na proces přijetí gay a bisexuální identity členů asociace. Specifické postavení bisexuální identity je patrné díky charakteristickým kulturním představám připsaných bisexuální identitě a negativním postojům vůči ní. Na bisexuální identitu může být nahlíženo jako na méně reálnou či pouze přechodovou, což představuje překážky pro ty, kteří se s danou identitou ztotožňují, a kteří proti takovým představám bojují. Vymezení bisexuální identity vůči gay identitě dávám do souvislosti s organizací a činností LGBT+ asociace, do které zahrnuji

setkávání lidí se stejnou identitou, ať už je to společná LGBT+ identita obecně či bisexualita konkrétně. Taková činnost představuje prostředek pro stmelování studentů se stejnou identitou skrz poskytování ‚bezpečného prostoru‘ pro takové osoby, na což nahlížím jako na tvorbu symbolických hranic mezi jednotlivými kategoriemi či mezi LGBT+ komunitou a jejím okolím. Dále tato činnost pro studenty s bisexuální identitou představuje možnost, jak ovlivnit postavení či negativní kategorizaci bisexuální identity, a tím konstruovat silnější postavení a ‚reálnější‘ bisexuální komunitu uvnitř LGBT+ asociace.

Za účelem studia dané problematiky pracuji s teorií přechodového rituálu, teorií identity či komunity. Vycházím zejména z modelů sociálního konstruktivismu, kde na identitu je nahlíženo jako na sociální konstrukt závislý na širším socio-politickém kontextu, a také z modelu symbolického interakcionismu, díky němuž zdůrazňuji dopad způsobu lidské interakce na tvorbu symbolických hranic komunity.

Práce je členěna do dvou hlavních částí. V první části se zabývám teoretickou stránkou a poskytuji přehled relevantní literatury. Druhá část se týká samotného výzkumu. Za účelem vytvoření teoretického základu pro výzkum se v první části věnuji konceptům, které jsou zásadní pro zkoumané téma, jako je identita, komunita, symbolické hranice či kulturní reprezentace identity.

V druhé části pak na tento základ navážu vysvětlením konkrétních pojmů, které budou ve výzkumné části často používány, jako jsou konkrétní typy sexuální identity a LGBT+ komunita. Dále se v této části budu věnovat metodologické stránce výzkumu, jeho výsledkům a interpretaci dat. V závěru pak shrnu hlavní poznatky mé práce.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA A PŘEHLED LITERATURY

1 Identita

Klíčovým východiskem pro studium sexuálních minorit a jejich hnutí je pro mne koncept sociální identity. Identita je obecně chápána jako „schopnost člověka – zakořeněná v jazyce – vědět ‚kdo je kdo‘ (a také ‚co je co‘)“ (Jenkins, 2008, s. 5)¹. „Identita je o tom někam patřit, o tom, co má člověk společného s ostatními a čím se od ostatních odlišuje“ (Weeks, 1990, s. 88).

Z pohledu Bergera a Luckmanna (1966) je identita formována sociálními procesy a je tedy v úzké provázanosti se společností, kdy identita nemůže existovat bez společnosti a naopak. Zároveň ale identita i společnost existují samostatně a jsou neslučitelné. Vzniká tedy mezi nimi vztah dialektický. Identita, jestliže je jednou vytvořena, může být dále udržována nebo modifikována vlivem sociálních vztahů a sama může mít vliv na sociální strukturu společnosti (Berger and Luckmann, 1966). Identita je náchylná ke změně a může být chápána spíše jako proces než jako „věc“ (Craib, 1998, s. 4). Jenkins (2008) tento proces chápe jako proces identifikace.

Berger a Luckmann ve své knize ‚The Social Construction of Reality‘ (1966) obecně nahlíží na realitu, kterou vnímáme ve svém každodenním životě jako na člověkem vytvořenou. Skrze tvorbu této reality člověk zároveň utváří i sám sebe. Autoři vidí člověka jako entitu, kde spolu koexistují lidská animalita a společenskost. Animalita, nebo biologický základ organismu, determinuje to, co je pro člověka ve společnosti možné. Společnost skrze instituce, právo a jiné formy sociální kontroly ale naopak zpětně určuje a limituje, čeho by byl jinak člověk biologicky

¹ Vlastní překlad. Nebude-li u citovaného cizojazyčného materiálu uvedeno jinak, jedná se vždy o vlastní překlad.

schopen. Jako o vztahu identity a společnosti, autoři podobně hovoří také (v návaznosti na Marxe) o dialektickém vztahu společnosti a organismu (Berger a Luckmann, 1996).

1.1 Sexuální identita

Sexualita jako termín byl prvně použit na začátku 19. století (Caplan, 1987). Pat Caplan v knize ‚The cultural construction of sexuality‘ (1987) poukazuje na nutnost zohlednit otázku, zda sexualita adresuje sexuální chování jednotlivce nebo soubor jeho představ či tužeb. Rust ve svém článku (1993) tvrdí, že práce Blumsteina a Schwartze (např. 1976, 1977) mezi prvními poukázaly na nesoulad mezi sexuální identitou a sexuálním chováním u jimi zkoumaných osob. Do té doby byly takové jevy považovány pouze za deviace od normálu. Za normální byl považován stav, kdy identita reflektovala vnitřní ‚esenci‘ člověka (např. Coleman, 1982). Rust (1993) ale ve své práci o lesbické a bisexuální identitě argumentuje, že identita je spíše výsledek souhry mezi individuální zkušeností a v čase dostupných sociálních konstruktů. Identita podle ní tedy nereflektuje pravou podstatu člověka, ale raději socio-politickou organizaci ve společnosti (Rust, 1993).

Podobně také Caplan (1987) shledává sexuální identitu jako sociální konstrukt závislý na určitém kulturním a historickém kontextu. Ačkoli mezikulturní komparace toho, jak lidé rozumí lidské sexualitě není předmětem této práce, poukazuje na vztah společnosti (a její soudobé kultury) a sexuální identity. Například Tapinc (1992) se ve své studii zabýval mužskou homosexualitou v Turecku, kde za ústřední aspekt sexuality považoval koncept penetrace (Tapinc, 1992). Tapinc uvádí, že muž, který je v sexuálním vztahu se stejným pohlavím aktivní (tedy penetruje), tak není v očích společnosti považován za homosexuála, jelikož je spojován s maskulinitou. Naopak pasivní muž je asociován

s feminitou a za homosexuála považován je. To, co například homosexualita znamenala pro tureckou společnost v době Tapincova výzkumu nemusí platit pro jinou společnost té doby nebo pro stejnou společnost dnes. Proto také to, co by mohlo být považováno za homosexuální chování nemusí nutně vést k homosexuální identitě. Identita tedy závisí na širším historickém a socio-politickém kontextu.

Rust (1993) a Manning (2014) kritizují opomíjení bisexuality jako samostatné identity. Sociální vědci zabývající se sexuální identitou především před rokem 1990 k sexualitě přistupovali jako k dichotomii a rozlišovali pouze homosexuální a heterosexuální identitu. Pokud byla bisexualita zohledněna, tak byla považována spíše jako přechodná část mezi heterosexuální a homosexualitou (Rust, 1993). V posledních letech se sociální vědci o bisexualitu zajímají více (např. Wandrey, Mosack a Moore, 2015), ale stále toto téma není mezi studii o LGBT+ komunitě zcela zastoupené, podobě jako témata zabývající se dalšími minoritními identitami uvnitř LGBT+ komunity (např. Turner, 2015).

2 „Coming out“ jako proces utváření identity

U lidí s jinou než heterosexuální identitou je proces tzv. coming outu považován za velmi důležitou součást jejich života. Ačkoli coming out může představovat určitý moment, kdy jedinec vyjeví svou novou sexuální identitu někomu ve svém okolí, v akademickém prostředí (ale ne výlučně) se v posledních desetiletích přistupuje ke coming outu jako k dlouhodobému procesu (Shrerrer, Kazyak a Schmitz, 2015). Tento proces nemusí být pro všechny jedince s jinou než heterosexuální identitou stejný. Může záviset jak na individuálním životě a osobnosti jednotlivce (Davies, 1992), tak na konkrétní sexuální identitě, kterou přijímá za svou (Wandrey, Mosack a Moore, 2015). Zjednodušeně řečeno

jde o proces vymezení se vůči heterosexuální identitě připsané člověku zvenčí, přijetím sexuální identity jiné (Davies, 1992).

2.1 Coming out jako vývojový proces

Velká část studií zabývajících se coming outem přistupovala k tomuto procesu z pohledu vývojového paradigmatu (např. Troiden a Goode, 1980; Coleman, 1982 cit. u Rust, 1993). Tento přístup má blíž k psychologické tradici, jelikož tito vědci se soustředili na psychologické změny jedince v průběhu procesu coming outu a definovali v něm několik zásadních událostí neboli tzv. milníků. Tyto milníky měly naznačovat a předvídat cestu, kterou jedinec podstoupí v průběhu tohoto procesu. Pokud tomu tak nebylo, bylo to považováno za anomálii (Rust, 1993).

2.2 Kritika vývojového paradigmatu

Rust (1993) v první řadě kritizuje vývojové paradigma z důvodu jeho neadekvátnosti pro aplikaci na proces coming outu. Vývojový model podle ní předpokládá, že proces je lineární, jde pouze jedním směrem a jedinec se pohybuje od předchozího stavu k stavu v řadě následujícím. Další předpoklad je, že tento proces má počáteční a konečný bod, kdy konečný bod je považován za cíl celého procesu a veškeré body předchozí jako fáze podstoupené za účelem dosažení konečného bodu. Pokud jedinec nedosáhne této finální fáze, proces není dokončen a jedinec je považován za „nezralého.“ Takové předpoklady podle ní dělají vývojový model neadekvátním nástrojem pro studium procesu coming outu.

V její studii Rust (1993) poukazuje na to, že ženy s lesbickou a bisexuální identitou svou identitu měnily v průběhu let a vracely se z různých vývojových fází zpět k předchozím. Jako i další studie tedy argumentuje, že je třeba používat lepší přístup než vývojové paradigma (např. Manning, 2014). Rust (1993) nabízí model nový - sociálně

konstruktivistický, ve kterém se změna, nepředvídatelnost a variabilita nepovažuje za anomálii (Rust, 1993). Manning (2014) podotýká, že lineární modely přehlíží možnost, že lidé mohou být otevření o své sexuální identitě pouze k někomu a někomu to mohou tajit (podobně také Davies, 1992).

2.3 Coming out jako přechodový rituál

V antropologii je přechodový rituál tradičním konceptem aplikovaným na celou řadu jevů v různých společnostech (van Genep, 1960 [1908]). Francouzský antropolog Arnold van Genep, který je s tímto konceptem úzce spojen, se ve své knize ‚The rites of passage‘ (1960 [1908]) zabývá různými druhy rituálů a definuje tři nejzákladnější fáze přechodového rituálu. Jsou to fáze preliminální, liminální a postliminální. V preliminální fázi je jedinec obvyčejně odloučen od určitého prostředí, v liminální fázi stojí na pomezí mezi minulým a budoucím prostředím a v poslední, postliminální fázi, je inkorporován do prostředí nového (van Genep, 1960, [1908] s. 11). Toto prostředí může představovat jak konkrétní sociální skupinu (např. totemická skupina) nebo novou identitu, jako například při rituálu manželství (van Genep, 1960, [1908]). Van Genep ale podotýká, že tyto fáze nejsou ve všech typech přechodového rituálu stejně zastoupeny a akcentovány (van Genep, 1960, [1908] s. 11). Victor W. Turner ve své eseji ‚Betwixt and Between: The Liminal Period in *Rites de Passage*‘ (1964) mimo jiné říká, že van Genepova kategorie přechodových rituálů může představovat přechod z jednoho stavu do druhého, kdy tyto stavy jsou dány předem a jsou společné pro celou společnost (jako například věk) anebo do stavu nového, který může představovat například náboženský spolek, který není přístupný každému (Turner, 1964).

Turner (1964) navazuje na práci van Genepa (1964, [1908]) a rozpracovává jeho dělení rituálů podle fází, konkrétně fází druhou -

liminální. Jako jednu z charakteristik Turner popisuje, že osoby v liminální fázi přestávají být klasifikovány způsobem jakým dosud byly, ale nejsou ještě klasifikovány nově. Takové osoby jsou tedy mimo sociální strukturu společnosti. Turner zmiňuje práci Mary Douglas ‚Purity and Danger‘ (1966), ve které Douglas říká, že pokud lidé vidí určitou věc jako ambivalentní a nejasnou, budou jí spíše kategorizovat jako ‚rituálně nečistou‘. Toto tvrzení pak Turner (1964) spojuje s podstatou osoby v liminální fázi a říká, že takový jedinec by představoval nečistého, kvůli jeho přechodnému (a tedy nejasnému) stavu. Liminální fáze podle něj představuje jak symbolickou smrt nebo rozpad jedince, tak i znovunarození a růst (Turner, 1964).

S rozvojem gay hnutí koncept přechodového rituálu našel uplatnění i pro studium procesu přijetí gay a v nedávné době i bisexuální identity (Davies, 2014). Přestože pojetí přechodového rituálu jako modelu pro studium procesu coming outu se může jevit spíše jako lineární model, který má blíž k vývojovému paradigmatu, představuje zajímavou možnost pro výzkum přijetí nové identity a nevyvrací možnost, že jedinec v čase přijme další nové identity. Nevyklučuje se ani s chápáním identity jako sociálního konstruktu, který je aktérovi v určitém čase dostupný a jemuž zvenčí připsaná heterosexuální identita ‚nevyhovuje.‘

3 Komunita

Koncept komunity je v antropologii a sociologii patrný již více než jedno století, od dob myslitelů jako byl Emile Durkheim či Max Weber (Amit, 2002). Během minulého století užití tohoto konceptu našlo uplatnění především po té, co se antropologové začali zajímat o urbánní život v komplexní společnosti (Amit, 2002, s. 1-20).

Důležitý obrat týkající se studia komunit pak představuje práce Anthony P. Cohena (1985). Jeho odklon od studia komunit jako

strukturálního konstruktů ke studiu komunit jako konstruktů symbolického, je důležitou proměnou způsobu nahlížení na společnost obecně. Cohen klade důraz raději na *představu* o kolektivní identitě a její soudružnosti a odlišnosti od jiných kolektivních identit než na *lokální* soudružnost (Amit, 2002, s 1-20). Dále říká, že komunita má v sobě rysy ideologie, jelikož poukazuje nejen na to, jak se věci mají, ale také na to, jak by to správně „mělo být“ (Cohen, 1985: 14 cit. u Jenkins, 2008, s. 136).

Jenkins v kapitole ‚Symbolising belonging‘ své knihy ‚Social identity‘ (2008) zobecnil myšlenky Anthony Cohena (1985) o komunitním životě a říká, že:

- „členství v komunitě závisí na symbolické konstrukci a označení masky podobnosti, kterou všichni mohou nosit, plášť solidarity, pod který se všichni mohou schovat;
- tato podobnost komunitního členství je tedy představou;
- a zároveň to je důležitá symbolická součást lidských životů, což nicméně představou není.“

Jenkins (2008, s. 134)

Cohen (1985) tvrdí, že lidé v komunitě sdílí určitý symbolický kapitál, který jim dává pocit sounáležitosti. Podotýká však, že sdílení symbolů neznamena, že všichni uvnitř komunity přikládají takovým symbolům stejný význam, ale je to raději pocit toho, že jisté věci chápou podobně jako ostatní členové komunity a odlišně od ostatních mimo komunitu. Symboly díky jejich nepřímému významu, který je závislý na subjektivním pohledu jedince, podle něj tvoří ideální půdu pro soudružnost komunity. Lidé podle Cohena mohou „mluvit ‚společným‘ jazykem, jednat zdánlivě podobným způsobem a účastnit se ‚stejných‘ rituálů“ aniž by byla potlačena individualita každého člena (Cohen, 1985, s. 21).

3.1 Symbolické hranice

Michéle Lamont a Marcel Fournier v úvodu ke své knize ‚Cultivating Differences: symbolic boundaries and the making of inequality‘ (1992) říkají, že lidská společnost je tvořena sociálními skupinami, které se od sebe odlišují, a lze mezi nimi rozeznávat hranice. Tyto hranice mohou nabývat na svém symbolickém významu skrz kognitivní procesy členů společnosti anebo skrz jejich jednání a interakce mezi sebou (Jenkins, 2008; Lamont a Fournier, 1992, s. 1-15). K takovým hranicím se v sociálních vědách přistupuje jako k hranicím symbolickým (Lamont a Fournier, 1992, s. 1-15).

Lamont a Molnár (2002) definují symbolické hranice jako „konceptuální rozlišování prováděné sociálními aktéry za účelem kategorizovat objekty, osoby, praktiky a dokonce i čas a místo“ (Lamont a Molnár, 2002, s. 168). Podle nich symbolické hranice dávají vzniknout pocitu sounáležitosti mezi členy sociální skupiny a mohou stát v pozadí hranic sociálních. Sociální hranice existují mezi skupinami lidí, jejichž přístup ke zdrojům a možnostem si není rovný. Symbolické hranice fungují tedy jako určitá podmínka pro manifestaci hranic sociálních (Lamont a Molnár, 2002). Lamont a Fournier (1992) v návaznosti na práci Pierra Bourdie však podotýkají, že symbolické hranice jsou také politické.

Podobně také Cohen (1985) tvrdí, že sdílení symbolického diskursu uvnitř komunity a účast na společných rituálech tvoří hranice mezi jejími členy a nečleny. Tuto hranici podle Jenkinse (2008, 132-147) mohou členové pociťovat buď skrze kategorizaci jejich komunity zvenčí (pohled od ostatních), anebo skrz jejich vlastní představu o ní, tvořenou zevnitř. V návaznosti na Fredrika Bartha (1969) přistupuje Cohen (1985, s. 12) k hranicím jako k výsledkům způsobu interakce komunity s okolními „entitami“, od kterých se chce odlišovat. Takové hranice pak podle něj mohou být manifestovány buď fyzicky anebo „existovat

v myslích“ členů komunity (Cohen, 1985, s. 12). Je to právě zájem o významy, které členové komunity přiřkládají těmto hranicím, který by měl být podle Cohena v zájmu antropologa zabývajícího se studiem komunit.

4 Kulturní představy a stereotypy

V dnešní době je znatelný pokrok k více tolerantní společnosti vůči minoritním sexuálním identitám, alespoň co se týče některých částí Evropy a Severní Ameriky (Alarie a Gaudet, 2013). Je však nutno podotknout, že toto zlepšení platí zejména v postojích vůči gay identitě. Kategorizace a přístup k bisexualitě s sebou nesou určité znaky negativního postoje, kterým se dostalo teprve nedávné pozornosti (Hayfield, Clarke a Halliwell, 2014). Za ‚neviditelnost‘ bisexuální identity, hlavně v druhé polovině 20. století, je považována převažující představa a očekávání, že lidé jsou přitahováni pouze jedním nebo druhým gendrem (Callis, 2014). Callis (2014) tvrdí, že takový přístup už není ve společnosti tak silný, i když stále patrný. V dnešní době je bisexualita akademiky považována za ne-binární sexuální identitu na pomezí mezi protilehlými identitami homosexuality a heterosexuality (Callis, 2014).

Scherrer, Kazyak a Schmitz ve své studii ‚Getting „Bi“ in the Family: bisexual people’s disclosure experiences‘ (2015) pracují s kulturním porozuměním a se stereotypy připisovanými společností k bisexuální identitě jako s příčinou unikátního postavení bisexuální identity vůči identitě homosexuální. Autoři poukazují na to, že takové kulturní představy ovlivňují průběh odkrývání bisexuální identity jedinců jejich rodině. Konkrétně pak dle autorů ovlivňují reakce členů rodiny na takové zjištění a obavy bisexuálů před odhalením jejich identity.

Kulturní reprezentace bisexuální identity závisí na stereotypních představách a přesvědčeních, které o ní společnost chová a vychází

z toho, jak lidé kategorizují svět kolem sebe (Scherrer, Kazyak a Schmitz, 2015). V posledních letech se o toto téma začalo zajímat více sociálních vědců (Wandrey, Mosack a Moore, 2015), kteří poukázali na různé formy bifobie² projevující se v přístupu vůči bisexuální identitě (např. Hayfield, Clarke a Halliwell, 2014). Jak již bylo zmíněno výše, bisexualita je často považována pouze za přechodnou fázi mezi heterosexuální a homosexuální identitou (Rust, 1993). Takový pohled z bisexuality dělá méně ‚reálnou‘ identitu a bisexuálové mohou být považováni za homosexuály, kteří si akorát nechtějí přiznat svou pravou identitu (Callis, 2014).

Mezi další projevy „binegativismu“ (Eliason, 2000) patří představa, že bisexualita u žen není opravdová, ale existuje u nich pouze za účelem stát se atraktivními pro muže (Alarie a Gaudet, 2013) a jsou tedy považovány ve své podstatě spíše za heterosexuální (Yost a Thomas, 2011; Callis, 2013). Naopak bisexualita u mužů je vnímána spíše jako homosexualita (Yost a Thomas, 2011; Callis, 2013). V neposlední řadě je za binegativní považována představa, že bisexuální lidé nejsou schopní udržet monogamní vztah (Hayfield, Clarce a Halliwell, 2014) a jsou považováni za promiskuitní (Scherrer, Kazyak a Schmitz, 2015; Wandrey, Mosack a Moore, 2015).

Na závěr je nutno říci, že takové přístupy mohou být pozorovány jak ze strany majoritní heterosexuální společnosti, tak i ze strany gayů a leseb uvnitř LGBT+ komunity, které lze považovat také za majoritní kategorie mezi minoritními sexuálními identitami (Hayfield, Clarke a Halliwell, 2014). Takové postoje a představy mohou působit jako specifické výzvy pro jedince přijímající bisexuální identitu a ovlivňovat průběh jejich coming outu (Wandrey, Mosack a Moore, 2015).

² Bifobie označuje negativní přístup vůči bisexualitě a jedincům s bisexuální identitou (Bennet, 1992 cit. u Mulick a Wright, 2002).

VÝZKUM

5 Konceptualizace pojmů

V návaznosti na předchozí kapitoly nyní vysvětlím konkrétní pojmy, které jsou klíčové pro téma výzkumu.

Sexuální identita

V této práci nahlížím na sexuální identitu jako na soubor představ o sexuální přitažlivosti vůči ostatním lidem a nepřikládám větší důraz chování či zkušenosti člověka. Nejdůležitější je však pro mne sebe-identifikace informátorů a to, jak oni sami rozumí identitě, ke které se přiklánějí.

Coming out

Coming out považuji za proces, při kterém se jedinec zbavuje své připsané či předpokládané heterosexuální identity a začne se identifikovat sexuální identitou novou. Tuto novou identitu pak může dát najevo, ať přímo či nepřímo, lidem ve svém okolí.

LGBT+ komunita

Obecně je LGBT+ komunita považována za označení zahrnující kategorie lidí s jinou než heterosexuální identitou, lidí s nebinárním genderovým systémem nebo lidí, jejichž gender nekoresponduje s jejich pohlavím při narození. Dalo by se tedy říct, že jde o rámeček či nadřazenou kategorii kolektivní identity, která zahrnuje další dílčí sub-kategorie. Jakákoli kolektivní identita sdružuje lidi, kteří mají něco společného, a zároveň je také odlišuje od zbytku společnosti (Jenkins, 2008, s. 118-

147). V případě LGBT+ komunity lze říci, že její sub-kategorie sdružuje jejich odlišnost od heterosexuálního a cisgenderového³ zbytku společnosti.

Gay identita

Gay identita nese stejný význam jako označení ‚homosexuální identita‘, které se však v poslední době používá méně. Gay identitu užívám pro označení jak mužů, tak žen, jelikož vycházím ze sebe-identifikace informátorů. Přestože užití tohoto označení pro ženskou sexuální identitu není v českém prostředí typické, ve Velké Británii je zcela běžné.

Bisexuální identita

Bisexualita znamená, že osoby nejsou přitahovány pouze jedním genderem. Taková osoba tak může shledávat atraktivní dva nebo více gendery. Bisexuální identita tedy představuje dekonstrukci binárního rozlišování mezi homosexualitou a heterosexuální.

6 Metoda sběru a analýzy dat

Metodologie této práce je kvalitativní - kombinace zúčastněného pozorování a semi-strukturovaných rozhovorů. V rámci mého ročního studijního pobytu na nejmenované univerzitě ve Velké Británii jsem se účastnila sociálního života LGBT+ asociace, která funguje pod záštitou Studentské Unie univerzity. Do terénu jsem poprvé vstoupila na podzim roku 2015, ale nejaktivněji jsem se mezi lidmi z LGBT+ komunity pohybovala na jaře roku 2016, až po té, co jsem se lépe seznámila s některými jejími členy. Výběr vzorku pro hloubkové rozhovory proběhl formou „sněhové koule,“ tedy postupného získávání informátorů díky informátorovi předchozímu.

³ Cisgender je označení pro genderovou identitu osob, jejichž gender koresponduje s pohlavím při narození.

V mém vzorku jsou zahrnuti dva studenti (Steven a James) identifikující se jako ‚gay man‘, dvě studentky (Eleanor a Rachel), které se identifikují jako ‚gay‘ a tři studentky (Amy, Laura a Hazel) identifikující se jako bisexuální, z nichž jedna (Amy) se poslední dobou raději přiklání k pansexuální identitě.⁴ Všichni jsou to studenti buď bakalářského, nebo magisterského studia na stejné univerzitě a je jim mezi devatenácti a dvaceti dvěma lety. Původem jsou z různých měst Velké Británie, jediná Hazel je původně z Kanady. Z etických důvodů jsou veškerá jména informátorů, osob jimi zmíněných a míst zaměněna za pseudonymy.

Hlubkové rozhovory proběhly individuálně až na jeden, kdy Amy sama požádala, zda by mohl proběhnout v doprovodu Stevena. Trvaly v rozmezí třiceti až šedesáti minut. Primárně se zaměřovaly na osobní zkušenosti průběhu coming outu u dotazovaných osob. Mým záměrem bylo nejprve je nechat volně vyprávět o jejich zkušenostech a poté se dotazovat na doplňující či detailní informace. Jako vedlejší téma rozhovoru byla jejich zkušenost a aktivita v LGBT+ asociaci na univerzitě.

Hlavní výzkumné otázky pro tuto práci jsou:

1. Jak se liší průběh coming outu v závislosti na bisexuální a gay identitě?
2. Jaký je vztah těchto rozdílů s tvorbou a udržováním symbolických hranic uvnitř LGBT+ asociace?

⁴ Pansexualita obecně označuje sexuální či emoční přitažlivost vůči lidem s jakoukoli genderovou identifikací. Klade důraz na fluiditu genderového spektra a vymezuje se tak proti binárnímu rozlišení dvou typů genderu či pohlaví, které může implikovat bisexuální identita kvůli předponě bi- v jejím názvu (Elizabeth, 2013). Bisexualita ovšem má pro mnoho lidí podobný význam jako pansexualita a je nepřesné označovat bisexualitu za sexuální identitu, která bere v potaz pouze binární rozlišení muž/žena. Vymezení jedné identity vůči druhé tedy není striktně dáno a je předmětem současných debat.

Sociální život LGBT+ asociace na univerzitě představují jednak pondělní srazy, které jsou otevřené pro všechny (všechny členy LGBT+ asociace a její příznivce), a jednak také oddělené srazy pro studenty s bisexuální či pansexuální identitou, pro transgender studenty a také samostatné občasně srazy pro studenty s asexuální identitou. Za účelem mé práce jsem se účastnila pondělních akcí a samostatných bi/pan setkávání a také přidružených akcí, na kterých LGBT+ asociace spolupracovala, jako byla například akce Pride 2016.

Analýza kvalitativních dat z rozhovorů byla provedena formou kódování v programu MAXQDA. Kódy byly vytvářeny jak deduktivní tak induktivní metodou. Jako analytický model pro studium procesu coming outu jsem použila koncept přechodového rituálu.

6.1 Limitace

Jelikož celý proces coming outu nelze studovat jinak než skrz vyprávění o této zkušenosti z pohledu aktéra, je třeba si uvědomit, že toto vyprávění je vždy tvořeno retrospektivně. Nelze tedy nahlížet na získané informace jako na v okolí dostupná ‚fakta‘, ale jako na kognitivně zpracované pocity a zkušenosti jednotlivcem, které jsou navíc závislé na aktuálním stavu respondenta.

Za možnou limitaci práce lze považovat nezastoupení mužů s bisexuální identitou v dotazovaném vzorku z LGBT+ asociace týkající se procesu coming outu. Jelikož kulturní představy o bisexualitě jsou genderově specifické, je třeba mít na vědomí, že zkušenosti a průběh coming outů v závislosti na bisexuální identitě byly zkoumány pouze u žen.

7 Zjištění

7.1 Univerzitní LGBT+ asociace

LGBT+ asociace funguje na univerzitě pod záštitou Studentské Unie již několik let. V čele asociace stojí prezident a viceprezident. Dále jsou zde pozice, jejíž představitelé zajišťují finanční stránku asociace, mediální reprezentaci, kampaně či morální podporu a pomoc členům komunity. Mimo vedení asociace jsou přiděleny pozice reprezentantů jednotlivých identit a specifických kategorií členů uvnitř komunity, jako je například reprezentant bisexuální a pansexuální identity, transgender či věřících LGBT+ členů asociace. Takové funkce mají reprezentovat minoritní kategorie pod záštitou LGBT+ komunity a kdokoli se na jejich představitele může obrátit s jakýmkoli dotazem, návrhem, či prosbou o pomoc. Jelikož jsou studenti na univerzitě rozděleni do kolejí, každá kolej je v asociaci reprezentována jedním až třemi studenty. Studenti se tak v případě potřeby mohou obrátit na někoho přímo na své koleji, kde především studenti prvních ročníků bydlí po celý rok. Vedení je voleno každý rok na jaře pro následující akademický rok.

Studenti, se kterými jsem mluvila, se zpravidla dozvěděli o LGBT+ asociaci během jejich prvního týdne na univerzitě, kdy probíhají v jejích prostorách akce za účelem seznámit nové studenty se všemi univerzitními kluby a spolky. Členství v univerzitním spolku není nijak striktně vymezeno a ne-LGBT+ studenti jsou oficiálně vítáni na společných akcích LGBT+ asociace za předpokladu, že se chovají s respektem vůči jejím LGBT+ členům. Amy si však jednou stěžovala Stevenovi, že jeden z jejich známých řekl, že mu vadí, že na jejich pondělní akce v baru mohou i ne-LGBT+ lidé. Steven i Amy se vůči takovému postoji stavěli velmi negativně a Amy pak dodala, že takové přemýšlení některých lidí jí občas i odradí od toho na akce chodit.

Já jsem se prvně vydala na akci LGBT+ asociace v říjnu 2015, po té, co jsem díky internetovým stránkám zjistila, kde a kdy se první sraz v tomto roce koná. Šly jsme společně s mou novou spolužačkou, která v té době o své sexuální identitě neměla jasno a ráda se ke mně připojila. Pondělní srazy, jak jsem se později dozvěděla od Stevena, jsou tradiční akce LGBT+ asociace. Steven je na univerzitě již čtvrtým rokem a vyprávěl mi, že do předminulého roku se pondělní akce konaly v baru v budově Studentské Unie a byly zaměřené na hraní deskových her, což mělo lidem pomoci se seznámit mezi sebou. Protože studentský bar ale zavíral v jedenáct večer, nebylo po té kam jít. Jak mi Steven vysvětlil:

„Jakože mohl jsi jít do baru jinam, ale bez toho, aniž bys tam měl jakože bezpečnou....víš jak to myslím...atmosféru.“

Na jaře roku 2014 se ve městě konala první akce Pride, na který navázala činnost jednoho místního baru ‚The Queen‘. Ten díky novému managerovi začal uvádět pondělní LGBT večery. Manager The Queen kontaktoval studentskou LGBT+ asociaci a postupně se její pondělní srazy přesunuly z budovy Studentské Unie do Queen.

S nově zvoleným vedením univerzitního LGBT+ spolku se v letošním roce rozhodlo, že pondělní srazy budou dále pokračovat u Queen, ale budou také v baru na jedné z univerzitních kolejí, pro ty, kteří nechtějí chodit do baru veřejného. V baru na univerzitní koleji má v pondělí večer LGBT+ asociace primární právo tam být a kdokoli z návštěvníků baru, kdo by se choval neuctivě vůči ostatním, může být požádán vedením asociace opustit bar. Studenti jsou také ujištěni, že v těchto prostorách se nepožizují žádné fotografie.

V podstatě pondělní večery fungují tak, že od osmi je rezervován bar na koleji pro LGBT+ sraz a později večer se přesouvá do Queen, i když v realitě často lidé chodí buď do jednoho, nebo do druhého baru.

To byl i můj případ, když jsem se na akci vydala poprvé, jelikož jsem se rozhodla vynechat kolejní bar a počkat na to, až se s někým seznámím. Bar The Queen jsme poznaly snadno díky vlající duhové vlajce LGBT+ komunity před jeho vchodem. Uvnitř bylo poloprázdno, a tak jsme čekaly, až se sem ostatní z koleje přesunou. Bar se zaplnil kolem půl jedenácté a tak jsme se zeptaly, zda si můžeme přisednout k jednomu ze stolů. Dala se s námi do řeči studentka doktorského studia. Téměř vzápětí se nás s podezřívavým pohledem zeptala, jestli se považujeme za gaye, až mi to přišlo, že se chtěla ujistit, jestli jsme si nespletly místo. Trochu mě to překvapilo, ale odpověděla jsem jí, že se identifikuji jako bisexuální, ale že to pro mě není nic zásadního. Moje kamarádka Sarah vysvětlila, že je tak nějak otevřená všemu, ale že sama se nijak neklasifikuje, i když jí okolí tvrdí, že je určitě gay nebo bisexuální. Poté nám studentka začala vyprávět, že ona také dlouho nevěděla a myslela si, že je bisexuální. Asi spíše v žertu dodala, že ještě máme čas, že ona si to pořádně uvědomila až po vážném vztahu se ženou.

Když jsem později tuto zkušenost, probírala se Stevenem, a přiznala se, že mě trochu zaskočila, tak souhlasil, že takový dotaz hned z kraje není úplně příjemný, a že občas se takto někdo vyptává: „‘takže kdo jsi, jak by ses popsal, co je tvoje kategorie?’“ Ale ujistil mě, že ze strany vedení na tom nezáleží, jak se kdo identifikuje nebo jestli vůbec, a že pondělní srazy jsou úplně pro všechny.

S takovou situací jsem se již poté nikdy nesešla a pondělní večery většinou byly primárně o tom jít jednou za týden s kamarády do baru, cítit se „bezpečně“ a bavit se. The Queen tedy od loňského roku představuje jedinou alternativu ‚gay baru‘ v celém městě. Podle Amy a Stevena za to mohou děkovat zdařilým akcím Pride, který se v květnu 2016 konal ve městě potřetí. Když jsme si o tom povídali, Amy přikládala prvnímu Pride pochodu velkou váhu z toho důvodu, že ukázal místním lidem, že taková komunita tady je, a že „lidé nejsou až tak proti ní.“ To

podle ní i Stevena mělo pozitivní vliv na atmosféru a budoucnost města. Steven vyzdvihoval, že taková akce poukázala na nedostatek aktivních míst pro LGBT osoby a že „Duhové večery“ u Queen představují první krok ke zlepšení.

Vedle pondělních akcí v baru The Queen téměř každý pátek probíhá posezení u kávy či jiného nealkoholického nápoje v kavárně Francis určené studentům s bisexuální či pansexuální identitou, které vede Ted, zastávající pozici reprezentanta těchto identit. V loňském roce se rozhodl, že by bylo dobré mít nějaké vlastní setkávání, které by nebylo v nočních hodinách v baru, třeba pro ty, kteří takové akce normálně nevyhledávají. Také to má sloužit těm, kteří by se necítili dobře mezi ostatními lidmi z LGBT+ komunity nebo těm, kdo by uvítali možnost mluvit a poznat se s lidmi stejné identity.

Ted sedí v kavárně obvykle od dvou do pěti hodin odpoledne a každý, kdo má zájem, může během této doby kdykoliv přijít a kdykoliv také odejít. Aby docílil navození příjemné atmosféry pro nové členy, nosí s sebou Ted do kavárny velkou plyšovou duhovou alpaku jménem Otto, která má navigovat studenty, kteří jdou do kavárny poprvé. Mohou se tak podle Tedových slov vyhnout zbytečnému hledání a trapnému dotazování zákazníků kavárny.

Páteční posezení nejsou o tom, že by se pouze probírala témata týkající se LGBT+ komunity či bisexuality a pansexuality konkrétně, přestože taková témata nejsou neobvyklá. Koncem dubna, když bylo před volbami prezidenta LGBT+ asociace pro příští rok, tak Ted popisoval, jelikož se o pozici přihlásil, co by chtěl změnit, kdyby byl zvolen. Mimo jiné zmínil, že by chtěl někým obsadit místo reprezentanta LGBT+ osob z etnických menšin. Podle něj totiž takoví lidé nejsou začleněni do univerzitní komunity a často jsou diskriminováni. Takový krok by podle něj měl napomoci zlepšení této situace.

Díky komunikaci s členy asociace jsem definovala několik jejích funkcí, které vnímali jako důležité. Nazvala jsem je funkce ‚seznamovací-rozeznávací‘, ‚podporující‘ a ‚vzdělávací,‘ které popíšu jednotlivě, ačkoli jsou vzájemně provázané. Možnost poznat studenty, kteří prožívají nebo si prošli podobnými situacemi jako oni sami, pro ně nesla velký význam. Také považovali za výhodu poznat, kdo na univerzitě je a kdo není členem LGBT+ komunity. Bránili se však tomu, aby takový význam spolku vyzněl pouze jako seznamovací ve smyslu ‚seznamovací kanceláře‘. Byla pro ně stejně tak důležitá možnost mluvit s podobně smýšlejícími a stejně se identifikujícími lidmi. Odůvodňovali to například tím, že o některých tématech nemohou mluvit s nikým jiným než s lidmi z komunity. Když jsem si s Laurou povídala o LGBT+ asociaci, tak jsem se jí zeptala, jestli shledává jako důležité páteční srazy pro členy s bisexuální či pansexuální identitou. Odpověděla, že:

„Celkem jo, protože já jsem bi a myslím, že i v LGBT komunitě spousta lidí tomu úplně nerozumí a je okolo toho hodně miskonceptí. Většina lidí to chápe, ale pak občas, je dobré, když můžeš mluvit o určitých věcech s ostatními bi lidmi.“

Podporu studenti viděli právě v tom, že mohli s lidmi z komunity hovořit o věcech, které s ostatními probírat nemohli. James přemýšlel, že takový spolek na univerzitě je potřebný třeba i pro to, že může poskytnout pomocnou ruku lidem, kteří ještě nejsou sebejistí ohledně vlastní identity. Podpora pro ně byla také zastoupena jenom tím pocitem, že za nimi stojí další lidé se stejnou identitou nebo s podobnými zkušenostmi.

To, že LGBT+ asociace díky svému působení na univerzitě může lidem rozšiřovat obzory, zmiňoval především Steven. Řekl, že mu například pomohla v otázkách týkajících se rodičovství gay párů a dnešních možností reprodukce. Nové poznatky pak použil

i při komunikaci s rodinou, v momentě, kdy jeho otec vyjádřil lítost nad tím, že jeho syn (Steven) nezažije jaké to je být otcem. U Amy takové rozšíření obzorů mělo ještě větší dopad, jelikož se dozvěděla o existenci pansexuální identity, ke které se poté začala přiklánět, protože zjistila, že jí definuje lépe než bisexualita. Do této kategorie ‚vzdělávací funkce‘ by se dalo také zařadit působení LGBT+ asociace na okolí a ne jen na její členy. To je možné vidět například na dopadu akcí a pochodů Pride (viz výše), které univerzitní LGBT+ asociace pomáhá realizovat.

Rachel podobně získala nový pohled na věc poté, co se přidala na univerzitě k LGBT+ asociaci. Do té doby pro ni sexuální identita byla více méně hlavně o lidské sexualitě jako takové, ale po příchodu na univerzitu a po seznámení se s dalšími lidmi zjistila, že je s tím spjata i politika. Jak sama řekla, zjistila:

„že to je hodně o té komunitě. Třeba tam odkud jsem (Southport), se to nebere jako důležitá věc. Takže když jsem přišla sem (na univerzitu), tak jsem zjistila, že to je hodně jakože i politická záležitost.“

Jako další prostředek šíření povědomí o určité problematice a tedy i cesta ke změně pro Lauru představovala páteční setkávání pro studenty s bisexuální a pansexuální identitou. Viděla v tom možnost, jak začít mluvit o bifobii, o které si myslí, že se tolik nemluví, přestože by mělo.

Na organizaci LGBT+ asociace je tedy patrná její soudružnost a solidarita se všemi, co se cítí být pod zastřešující kategorií LGBT+ komunity. Jednotlivé sub-kategorie ale mohou získat slovo, když o to požádají a vedení je v tom také podporuje. Není tedy výjimkou provozování akcí zaměřených na stmelování a podporu jednotlivých sub-kategorií, které se nacházejí uvnitř LGBT+ asociace a na boj proti jejich diskriminaci. Tímto je naplňována jakási vize rozmanitosti a solidarity jakožto důležitých elementů lidské společnosti.

7.2 Průběh coming outu

Coming out ve své podstatě můžeme kategorizovat jako specifický přechodový rituál současné komplexní společnosti. Stejně jako jiné přechodové rituály se coming out dá rozdělit do třech fází. Právě toto dělení do fází - preliminární, liminální a postliminální slouží i jako členění této kapitoly týkající se analýzy procesu coming outu.

7.2.1 Preliminární fáze

V tradičním pojetí přechodových rituálů je první fáze charakteristická odlučovacími rituály, které mají separovat jedince od zbytku společnosti. Ačkoli obecně je takový akt iniciován zvenčí, v případě procesu coming outu je to záležitost vnitřní a spočívá v uvědomování si odlišnosti jedince ve vztahu k ostatním lidem v jeho okolí.

Během rozhovorů jsem informátory požádala, jestli by mohli povyprávět o tom, jak se stalo to, že se začali identifikovat se svojí stávající identitou. James a Steven přikládali význam tomu, že od určité doby si začali všímat, že neshledávají atraktivními osoby s opačným gendrem, jako to dávala najevo velká část jejich okolí. James to popsal takto:

„To nebylo jako jeden moment, kdy bych si řekl, aha, oukej já jsem gay. Je to víc o tom, o tom pocitu, že jsem byl vždycky trošku jiný, myslím. A pak, vlastně když si uvědomíš, že tě přitahují kluci namísto holek, to není něco, co se stane jen tak hned, ale spíš je to postupný proces. A pak, to zabere nějaký čas jenom porozumět takovým pocitům.“

James i Steven tento pocit odlišnosti začali vnímat, když jim bylo kolem třinácti let. Eleanor i Rachel o podobném pocitu hovořily také. Eleanor popsala, že kolem patnácti let měla jisté „tušení“, ale vysvětlovala si to tím, že „některé holky jsou prostě opravdu hezké.“ Proto tyto pocity ignorovala a jak později přiznala, tak je i vědomě potlačovala.

Co se týče studentů s bisexuální identitou, Amy a Laura podobně zdůrazňovaly období, kdy si začaly uvědomovat, že shledávají atraktivními ženy a až po té si uvědomily, že je přitahují i muži. Laura dokonce podotýká, že:

„když mi bylo třeba jedenáct, dvanáct a lidi okolo začali mluvit o klucích a tak, tak já si pamatuju, že jsem to nějak moc nechápala a přišlo mi, že se mi víc líbí holky, ale potom, kvůli společnosti a tak, tak jsem to tak nějak ignorovala (s úsměvem).“

V případě Amy je nutno zmínit, že se v posledních letech přiklání k identitě pansexuální. Podle Amy jí tato identita definuje lépe. Když jsem se jí zeptala, jak se stalo, že se začala přiklánět raději k identitě pansexuální tak to vysvětlila následovně:

„Hm, ta věc je, že jsem si uvědomila, že mě sexuálně přitahují muži, ženy....ženy..s...penisy...(smích) a naopak...jakože já nevím (smích). Líbí se mi prostě všichni.“

Podobně tedy zjistila, že z jejího pohledu ‚nepasuje‘ do identity stávající. A díky tomu, že po příchodu na univerzitu zjistila, že něco jako identita pansexuality existuje, začala se tak postupně identifikovat.

V první fázi je tedy patrné uvědomění si odlišnosti vlastních pocitů v porovnání s okolím. Toto uvědomění separuje jedince od ostatních a

dalo by se popsat jako vstupní brána celého procesu, na kterou navazuje fáze liminální.

7.2.2 Liminální fáze

Liminální fáze přechodového rituálu je protkána stavy nejasnosti a neukotvenosti a je charakteristická zejména pro studenty s gay identitou. Po té, co si uvědomili svou odlišnost od ostatních, nastalo pro ně období přemýšlení o tom, co taková odlišnost znamená. Toto období většinou trvalo několik let, zhruba od počátku puberty (kolem dvanácti a třinácti let) do věku mezi patnácti a sedmnácti lety. Studenti s gay identitou považovali zpětně takové období za důležité zejména proto, že vedlo k akceptování jejich identity nové.

Pro respondenty s gay identitou je také charakteristické období zvažování bisexuální identity. Každý takové období prožíval jinak dlouho a přikládal mu různou důležitost. Pro Rachel například takové období trvalo asi jenom týden a jeho funkci popsala spíše jako postupné dosažení gay identity:

„možná to bylo, že jsem to chtěla promyslet, tak nějak k tomu přijít postupně spíš než se tomu oddat rovnou. Protože si myslím, že hodně lidí se dneska identifikuje jako bisexuálních, takže to vypadá jako - ‚hmm‘ (jako, když zvažuje možnost), ale pak jsem zjistila, že to není nic zásadního být gay.“

Druhá část jejího vysvětlování poukazuje na další charakteristickou vlastnost liminální fáze pro respondenty s gay identitou. Podobně jako i u Jamese a Stevena, bisexualita jimi byla považována za ne tolik vzdálenou heterosexuální identitě a tudíž pro ně nepředstavovala takovou výzvu jako přijmout gay identitu:

„Já jsem si nějakou dobu myslel, že by to bylo jednodušší, kdybych byl bi. Že bych mohl chodit i s holkami a vlastně nějak přehlížet tu druhou stránku, ale pak jsem si nějak uvědomil, že se mnou není nic špatně.“
(Steven)

Toto ‚bi období‘ také poukazuje na vnitřní pochybnosti, nejistotu a proces zvažování možných významů. Jak například James popsal:

„Jakože, původně jsem si myslel, že bych mohl být bisexuál. Protože...já nevím. Já nevím, jestli to bylo, protože jsem jenom nerozuměl ještě sám sobě nebo jestli jsem nechtěl být gay úplně.“

Většinou pak taková fáze končí, když se ujistí, že k opačnému genderu opravdu nic necítí a také v momentě, kdy se přesvědčí (ať už díky někomu ve svém okolí nebo díky jinému zdroji), že na tom ‚být gay‘ není nic špatného.

Přemítání a zvažování svých pocitů v liminální fázi nemusí probíhat pouze vnitřně, ale může být verbalizováno ve formě dotazů nebo oznámení lidem v okolí. Takoví lidé jsou aktérovi většinou hodně blízcí. Například Rachel byla o svých pocitech otevřená svým dobrým přátelům a vlastně díky tomu, že se jim svěřila s tím, že se jí líbí i ženy, tak si začala uvědomovat, že se jí líbí ženy výlučně. V případě Eleanor verbalizace proběhla formou otázky. Přemýšlela zrovna, že se rozejde s jejím tehdejším přítelem. Jelikož měla z předchozího vztahu zkušenost se ženou a znamenal pro ni tento vztah mnohem víc než jakýkoli jiný, tak přemýšlela, jestli to tedy nemůže být tím, že je gay. A na to se také zeptala svojí kamarádky, u které zrovna byla.

Steven se po nějaké době přemýšlení a sbírání odvahy svěřil svým rodičům. V té době mu bylo asi šestnáct let a po několika týdnech odhodlávání řekl: „Myslím, že jsem gay.“ Nebyl si totiž ještě zcela jistý,

ale cítil se pod tlakem, že o tom potřebuje s někým mluvit a nechce to omylem říct ‚špatné osobě‘. Protože rodiče mu byli v té době nejbližší, přišlo mu to jako nejbezpečnější řešení. Na druhou stranu James se rozhodl s někým o tom mluvit, až když si byl svou identitou jistý. Přišlo mu, že v opačném případě by to mohlo přinést více škod než užitku.

Ve vyprávěních studentek s bisexuální identitou nebyla fáze váhání či nejasností ohledně jejich pocitů a identity nijak zvlášť patrná nebo jí spíše nepřikládaly důležitost. Laura zmínila, že měla krátké období, kdy si myslela, že by mohla být pansexuální, ale jelikož si pak uvědomila, že shledává rozdíly v tom, jak jí přitahují muži a ženy a ostatní, tak od pansexuální identity upustila. Přišlo jí, že to, jak to ona vnímá, popisuje identita bisexuální. Ani Laura, ani Amy a Hazel neměly období, kdy by přímo zvažovaly lesbickou identitu.

7.2.3 Postliminální fáze

Fáze vnitřní nejistoty a přemýšlení o významu pocitů, které studenti chovají vůči stejnému genderu, skončila poté, co vnitřně přijali svou novou sexuální identitu. U participantů s bisexuální identitou takové přijetí proběhlo po nějaké době zakoušení sexuální přitažlivosti, která nebyla omezena pouze vůči osobám jednoho genderu. U participantů s gay identitou většinou navázalo na období zvažování bisexuální identity popsané výše a předcházelo mu uvědomění, že gay identita je to, co je definuje, a že na tom není nic špatného.

Přijetí nové identity za svou vlastní neproběhlo v momentě, kdy se dozvěděli, že něco jako gay identita existuje. Naopak tento koncept byl v jejich povědomí po celou dobu liminální fáze, ale považovali ho hlavně z počátku za jim vzdálený. Steven to popsal takto:

„já jsem věděl o tom slově gay, ale nepřišlo mi, že by to bylo něco, co by mohlo pasovat na mě. (...) Já

nevím, asi protože jsem toho nechtěl být součástí? Protože já jsem chodil na chlapeckou školu a to prostě nebylo to správné.“

Podobně také Eleanor řekla:

„...já měla jednu jedinou gay kamarádku na střední. A já si říkala - ne protože by mi přišlo, že je na tom něco špatně, ale říkala jsem si: ‚tohle já nemůžu dělat...nemůžu být přece taková.‘ Nevím proč, prostě jsem potřebovala, abych taková nebyla.“

Postupné zjišťování toho, že se liší od některých lidí ve svém okolí a mají něco společného s jinou skupinou lidí, hrálo důležitou roli v liminální fázi.

„Takže skrz sledování takovýchle věcí (filmů s gay tématikou) a skrz komunikaci s lidmi na Tumblr, kteří se identifikovali jako gayové, tak jsem si uvědomil, že mám stejné pocity jako oni, takže jsem se tak taky viděl pak,“

popsal Steven svou zkušenost. Jak jsem již naznačila výše, sebe-identifikace jako ‚gay‘ navázala na jejich přesvědčení se, že být gay není takový problém, jak se jim dříve zdálo.

James řekl, že mu trvalo celkem dlouho si přiznat, že není ani heterosexuál ani bisexuál a říkal, že jakmile měl tohle za sebou, tak pak už to pro něj bylo jednodušší. Po takovém momentu sebe-akceptování nové identity Rachel i Eleanor pociťovaly úlevu a mluvily o tom, že se momentálně cítí uvolněněji než předtím:

„...no já se cítím o dost lépe. Přejde mi, že před tím jsem to asi tak nějak potlačovala. Že tam byla prostě ta část mě, která tam vždycky byla, ale tak nějak mě to stahovalo dolů, víš jak to myslím. To byla prostě věc, která

tu byla a já jsem se jí nemohla zbavit a dělala mě nešťastnou, protože jsem nedopustila, aby se to dostalo na povrch. A pak když jo, tak jsem se cítila o dost lehčí.“

Ve fázi postliminální tedy studenti již mají sebejistotu v tom, ‚kdo jsou.‘ Přestože byli často otevření o svých pocitech i v průběhu fáze liminální, tak v postliminální fázi provází sdělování své nové identity jistota o takové identifikaci a potřeba sdělit to lidem ve svém širším okolí. Přijde jim, že by to ostatní „pravděpodobně měli vědět.“ Navíc vysvětlovali, že je těžké si něco takového nechávat pro sebe, když je to tak důležitá součást jejich osoby, což platí pro studenty s oběma identitami.

Samotný akt sdělování nové identity okolním lidem jsem rozdělila do třech kategorií. Coming out rodině, coming out přátelům a coming out v novém prostředí. Na příkladech sdělování své nové identity v různých prostředích se nyní pokusím vykreslit nejprve zkušenosti aktérů s gay identitou a poté s bisexuální identitou.

Studenti s gay identitou popisovali, že sdělit to jednomu nebo oběma svým rodičům pro ně nebylo vůbec jednoduché, možná dokonce nejtěžší. Byli nervózní a často jim trvalo několik měsíců, než sebrali odvahu jim o tom říct. Strach a nervozita se u nich projevovala i přesto, že věděli, že se nic špatného nestane. James jeho strach odůvodnil takto:

„Protože, když to řekneš svým rodičům, tak už to nikdy nevezmeš zpátky. A je to něco, co od té chvíle ovlivní celý tvůj život. Takže asi vlastně, jak moc důležité to je. Já vždycky věděl, že moji rodiče to přijmou dobře, jsou oba velmi hodní. Nikdy jsem si nemyslel, že by se ke mně otočili zády nebo tak.“

Steven zmínil, že měl strach a byl nervózní také z toho důvodu, že věděl o zkušenostech různých lidí, kteří to řekli svým rodičům, a dopadlo to

špatně. V neposlední řadě nervozitu také odůvodňovali tím, že je těžké o takovém tématu s rodinou vůbec začít mluvit. Nikdo z respondentů s gay identitou se neseťkal s negativním postojem vůči jejich identitě.

Laura o své bisexuální identitě neřekla svým rodičům vůbec, jelikož si myslí, že by tomu nerozuměli. Její odpověď na mou otázku, proč si to myslí, poukazuje na jí vnímanou kategorizaci bisexuality zvenčí:

„Hm, moji rodiče, ač je mám moc ráda, tak jsou celkem předpojatí. Mají hodně miskoncepcí a vím, že kdybych jim to chtěla vysvětlit, tak by tomu nerozuměli. A hlavně protože jsem bisexuální, a chtěla bych jim vysvětlit tohle, tak si budou myslet, že to je jenom fáze.“

S takovou situací se setkala Amy. Když jí bylo asi 16 let, tak se rozhodla, že by svou bisexuální identitu neměla tajit před svou matkou. Ta jí na to však odpověděla „že to je jenom fáze.“ Amy s ní o tom tedy dál nemluvila a po té, co přišla na univerzitu, tak jí to řekla znovu. Přišlo jí, že když počkala dva roky, tak by to pravděpodobně mohlo zapůsobit jako důkaz, že už to „jenom fáze“ není. Když to Amy řekla své matce znovu, tak to přijala. Zeptala jsem se Amy, jestli si tedy myslí, že už to nebere jako fázi. Odpověděla:

„Jedna věc, co vím, je, že když jsem se scházela s Emily, tak ona o ní mluvila, jakože to je kamarádka. Jakože nemluvila o té schůzce... kdybych šla ven s klukem, tak by byla hodně zvědavá a chtěla by vědět všechno. A to samé i rodina. Ale protože jsem se vídala s holkou, tak byla taková zamlklá a nikdy by to nezmínila. Ona by o tom ani nemluvila, kdybych s tím já nezačala. A vždycky říkala, jestli uvidím tu kamarádku, ne jako: ‚jak to rande šlo‘ a tak. Spíš okolo toho tak bruslila a to mě nutilo o tom mluvit víc.“

Jak vzápětí vysvětlila, tak nutkání mluvit o tom více pramenilo z toho, že chtěla, aby to její rodina více akceptovala. Chtěla je připravit na to, že je možné, že v budoucnu bude mít vážný vztah se ženou. Chtěla tak vyvrátit předpoklad, že kvůli tomu, že měla v minulosti vážnější vztahy pouze s muži, to tak musí pokračovat stejně i dál.

Laura, i přes to, že měla jasno ve své identitě, tak shledala jako překážku to, že lidé často nerozumí tomu, co pro ni bisexuální identita znamená. Podobný problém pociťuje i Amy:

„...jakože normálně se identifikuju jako bisexuálka, ale teď začínám spíš používat ‚pansexuální‘ protože mě to tak nějak definuje lépe než ‚bisexuální.‘ Ale hodně lidí se ztrácí v těch různých definicích, takže to záleží na tom, s kým mluvím. Takže s mými prarodiči používám ‚bisexuální‘, protože oni bojují s tím vlastně jenom pochopit, že se mi líbí ženy i muži.“

Laura si myslí, že sdělovat někomu bisexuální identitu je těžké v tom smyslu, že:

„...ty vlastně musíš říct ne jenom, že nejsi hetero, ale musíš vysvětlit, co přímo ta bisexualita vlastně je, což je vlastně jako další krok. Takže si myslím, že je to nakonec těžší, tak nějak. Jakože opravdu je.“

Laura i Amy zmiňují i další případy negativního postoje vůči bisexuální identitě, které buď samy zažily, nebo o nich mají povědomí díky lidem ve svém okolí či internetu a které zasahují do aktu sdělování takové identity. Amy například vyprávěla, jak o své identitě řekla své vizážistce. Ta jí na to odpověděla, že si myslí, že ženy se identifikují jako bisexuální, jenom protože to je momentálně populární. Laura i Amy také zmínily, že jsou si vědomy toho, že lesby často nechtějí mít vztah s bisexuálními ženami, jelikož si myslí, že jim budou nevěrné. Amy tento předsudek

řešila ve chvíli, kdy se začala scházet se ženou, o níž zjistila, že je lesba. Přesto, že taková představa o bisexuální identitě nepramenila z vlastní zkušenosti, tak ovlivnila její přemýšlení o tom, jak to může působit na ostatní a konkrétně jak to ovlivní její vztah, když jí řekne o své bisexualitě. Laura také mluvila o tom, že se jí o její identitě lépe hovoří s ženami než s muži, jelikož podle ní si muži často myslí, že bisexualita ženy dělá atraktivními a takový přístup jí vadí. Dále také zmínila, že její gay kamarád z univerzity občas žertuje o tom, jak bisexualita neexistuje. Ženy to podle ní raději přijmou jako identitu.

Když se studenti rozhodli někomu o své sexuální identitě neříct, tak to bylo buď z důvodu strachu z neporozumění (jako například u Laury a jejích rodičů) nebo neměli potřebu to říkat zrovna těmto osobám a v tuto chvíli. Hazel o tom s rodinou nikdy nemluvila, jelikož se stydí o takových věcech s nimi mluvit, a protože má dlouholetého přítele, tak necítí potřebu jim svou bisexuální identitu sdělovat, přestože ví, že by to přijali. James o tom nemluvil se svými prarodiči, protože to nepovažoval za nutné. Domluvil se s rodiči, že to tak bude nejlepší a vysvětlil mi, že by jim to pravděpodobně řekl, až když by si měl například někoho brát. Participanti často čekali na vhodnou příležitost nebo na situaci, která by si žádala, aby to těmto lidem sdělili.

Pokud bychom nahlíželi na postliminální fázi jako na období, kdy aktér sděluje svou nově akceptovanou identitu svému okolí, tak můžeme říct, že takové období nemusí mít nikde konec. Platí to za předpokladu, že se aktér dostává do nových prostředí, potkává nové lidi a není rozhodnutý to tajit všem, kromě těch, kterým to již řekl. To nebyl případ mých informátorů. Ti byli o své identitě v zásadě otevření svému okolí, i když se občas rozhodli to neříkat hned, nebo jak o tom mluvila Amy, tehdy, kdy by jí to mohlo uškodit. Na druhou stranu ale nechtěli, aby jejich sexuální identita byla to jediné, co je charakterizuje. Proto to většinou

netajili, když se jich někdo zeptal nebo to vyplynulo z konverzace, ale také by se sexuální identitou cíleně nepředstavovali.

8 Interpretace dat

Na základě dat popsaných v kapitole 'Zjištění' se nyní zaměřím na zodpovězení hlavních výzkumných otázek. Nejprve demonstruji jak se liší proces coming outu u osob s gay a s bisexuální identitou, a jak to staví bisexuální identitu do specifické pozice. Charakteristické postavení bisexuální identity pak propojím se zjištěním týkajícím se fungování LGBT+ asociace.

8.1 Odlišnosti coming out procesu v závislosti na identitě

Když se zaměříme na proces coming outu u studentů s gay a bisexuální identitou, můžeme vidět, že mají nepopíratelně něco společného, ale zároveň jsou zde patrné odlišnosti mezi zkušenostmi studentů s gay a s bisexuální identitou. U studentů s gay identitou se liminální fáze a přechod do fáze postliminální díky sebe-akceptování nové identity jeví jako neklíčovější a v podstatě nejtěžší období. Na druhou stranu z vyprávění studentek s bisexuální identitou není patrné, že by dosažení vnitřního přijetí jejich nové identity pro ně představovalo složitou cestu plnou pochybností a přemítání, „že přeci nemohou být takové“ zakončenou vnitřní úlevou, jako to popisovali studenti s gay identitou.

Složitá pro ně spíše byla verbalizace bisexuální (respektive pansexuální) identity svému okolí, která byla často ovlivněna představami společnosti a předsudky, které jsou spojovány konkrétně s bisexuální identitou. Jmenovitě představa, že bisexualita je pouze dočasná a vede buď k přijetí gay, nebo heterosexuální identity, a tedy že to není pravá

identita. Dále, že bisexuální ženy mají tendenci být promiskuitní anebo, že jejich bisexualita slouží pouze k potěšení mužů. Takové kulturní představy, kterých si aktérky byly vědomy nebo je zažily, působily na jejich jednání s okolím a vnímání jejich identity v kontextu širší společnosti či LGBT+ komunity. Ilustruje to například případ Amy a její snaha dokázat své matce, že je ‚opravdu‘ bisexuální tím, že po prvním oznámení počkala dva roky, aby jí poté znovu řekla, že je stále bisexuální, a že to tedy není jenom fáze, jak si její matka původně myslela (viz výše). I přesto pak její matka nepřistupovala k její pozdější přítelkyni jinak, než jako ke ‚kamarádce‘, což by dle Amy v případě muže neudělala. Amy pak měla ještě větší tendence dokazovat charakter své identity a připravit tedy svou rodinu na to, že taková identita může mít reálnou podobu v tom, že v budoucnu bude mít vážný vztah se ženou a ne s mužem, jak tomu často bylo a jak by mohli očekávat.

Vedle konkrétních kulturních představ připisovaných kategorii bisexuality zvenčí lze také hovořit o celkovém pocitu nepochopení ohledně toho, co bisexuální či pansexuální identita pro aktérky znamená. O takovém neporozumění mluvily jak v případě některých členů rodiny, tak i některých členů LGBT+ komunity. Tyto překážky v nich vzbuzovaly potřebu vzdělávat své okolí a nutnost začít o těchto problémech více hovořit.

Složitost verbalizace nové identity je patrná i u studentů s gay identitou, ačkoli má jinou podobu. Bylo pro ně těžké to sdělit svému okolí a především těm, na kterých jim nejvíce záleží. Strach ale většinou pramenil z nejistoty, co se stane, spíše než z konkrétních scénářů tvořených na základě určitých kulturních představ a kategorizací gay identity zvenčí.

8.2 Bisexualita a symbolické hranice uvnitř LGBT+ asociace

Na základně zúčastněného pozorování a rozhovorů s členy LGBT+ asociace jsem definovala jako klíčový koncept ‚bezpečného prostoru‘. Koncept bezpečného prostoru provází činnost a fungování asociace jak ve vztahu k okolí, tak i uvnitř. Tvoří tak symbolické hranice mezi členy a nečleny celé komunity nebo jednotlivých kategorií.

Tvorba bezpečného prostoru pro komunitu v širším veřejném prostoru probíhá formou (1) vymezení času a prostoru pro setkávání jejích členů, (2) kontroly chování ostatních vůči členům komunity tam, kde je to možné (viz pravidla kolejního baru), (3) snahy o navození přátelské atmosféry uvnitř komunity, (4) jmenování reprezentantů jednotlivých minoritních sexuálních identit, na které se může kdokoliv kdykoliv obrátit.

Nejde tedy pouze o to mít vymezen ‚gay bar‘ pro večerní akce komunity, kde se členové mohou cítit dobře, ale také o pocit soudružnosti i mimo samotné setkávání tváří v tvář. Každá z těchto stran je nicméně stejně důležitá pro zajištění bezpečného prostoru pro členy LGBT+ asociace.

Díky tvorbě bezpečného prostoru je snazší dosáhnout soudružnosti členů komunity, která zpětně posiluje fungování asociace a jejího postavení vůči okolí, jako to je vidět na příkladu dopadu prvního pochodu Pride na otevření LGBT+ večerů ve městě, které posléze pomohly samotnému fungování LGBT+ asociace. Taková činnost pak může mít vliv na přístup okolí k LGBT+ komunitě.

Stejný princip funguje i uvnitř LGBT+ asociace, kde vedle lesbické a gay identity existuje řada dalších více či méně zastoupených kategorií identit, které mohou pro své členy nabízet vlastní bezpečný prostor.

V případě mnou zkoumané bisexuální identity tomu tak je. Skrz analýzu coming outu jsem se pokusila načrtnout charakter unikátního postavení bisexuální identity vůči gay identitě, kdy bisexuálové čelí specifickým překážkám. Tedova snaha o stmelování kolektivu studentů s bisexuální a pansexuální identitou a poskytnutí bezpečného prostoru uvnitř asociace tak napomáhá studentům s těmito identitami cítit se dobře uvnitř komunity.

Díky odděleným srazům se vytváří 'viditelná' hranice mezi „LG“ a „B“ kategoriemi. Funkce těchto srazů není v separaci jednotlivých kategorií, ale ve vymezení symbolických hranic mezi nimi, které posléze pomáhají utvářet silnější a viditelnější komunitu studentů s bisexuální a pansexuální identitou. Lze tak hovořit o posilování konstrukce těchto identit skrz produkci kolektivního pocitu sounáležitosti a solidarity.

Stejně tak jako v případě LGBT+ komunity obecně, může mít toto ‚zviditelňování‘ vliv na změnu kategorizace bisexuality zvenčí. Členové LGBT+ asociace přikládají velkou důležitost rolím, jako jsou reprezentanti minoritních identit v komunitě, kteří mají napomoci inkluzi studentů s takovými identitami do LGBT+ asociace a dát jim možnost, aby sdíleli svou zkušenost s ostatními. Tím se navracíme znovu k vzdělávací funkci asociace. To, že ostatní členové LGBT+ komunity mohou slyšet zkušenost lidí s minoritními identitami je potenciálem pro klarifikaci miskonceptů a boj proti stereotypizaci dané identity.

9 Závěr

Skrz analýzu procesu coming outu, jako specifického přechodového rituálu, jsem v této práci poukázala na specifické postavení bisexuální identity vůči gay identitě. Takové postavení je patrné především díky charakteristickým kulturním představám připsaných bisexuální identitě zvenčí. Kategorizace bisexuální identity zahrnuje negativní postoje či projevy bifobie. Konkrétně je to především představa, že bisexuální identita je pouze přechodná situace a vede buď k přijetí gay identity, nebo ‚zpět‘ k heterosexuální identitě, nebo že je bisexualita pouze záležitostí módy. To činí z bisexualitu identitu méně opravdovou. Takové postoje pak představují specifické výzvy pro jedince s bisexuální identitou a mají vliv jak na průběh coming outu, tak na činnost univerzitní LGBT+ asociace.

Uvnitř LGBT+ asociace jsou záměrně vytvářeny hranice mezi kategoriemi jednotlivých identit ‚zviditelňující‘ především minoritní sexuální identity, jakou je i identita bisexuální. Takové hranice však nejsou tvořeny za účelem separace jednotlivých kategorií, ale za účelem vytvoření bezpečného prostoru a posílení pocitu sounáležitosti mezi jejich členy a solidarity mezi členy různých kategorií navzájem. To je pak v očích členů bisexuální komunity považováno jako za poskytnutí možnosti studentům lépe se začlenit do takové komunity a do LGBT+ asociace obecně, a také jako možnost adresovat problémy a překážky, se kterými se studenti s bisexuální identitou mohou setkat.

Vztah specifických překážek spojených s bisexuální identitou a činnosti LGBT+ asociace je tedy vzájemně propojen a navzájem se obě strany ovlivňují. Činnost asociace a snaha o posilování komunity skrz poskytování solidarity a bezpečného prostoru pro studenty s bisexuální identitou je důležitá ve chvíli, kdy takoví členové bojují s neporozuměním a negativními postoji vůči jejich identitě.

Studiem minoritních kategorií uvnitř LGBT+ komunity můžeme lépe porozumět jejich situaci, potřebám či cílům. Vedle bisexuality jsou tu další minoritní sexuální a genderové identity, jako například transgender či asexuální identita, kterým se ještě stále ze stran sociálních vědců nedostává potřebné pozornosti a představují tak možný směr dalšího výzkumu.

POZNÁMKY

10 Resumé

This paper reports the status of bisexual and gay identity within the LGBT+ association at an unnamed UK university. This project is an ethnographic study of the LGBT+ association. In this, I engaged in social events of the association and conducted semi-structured interviews with seven of its members, focusing on their experience of the process of 'coming out.'

Through an analysis of the process of coming out as a unique rite of passage, I show that bisexual identity has a distinct position in relation to gay identity. This is due to the stereotypical cultural representation of bisexual identity, which can experience common negative and biphobic attitudes towards it. In particular, bisexuality is often understood as false identity, because it is seen only as a phase or as a result of popular trends. These unique cultural influences may affect the individual experience of the process of coming out, as well as the representation of bisexuals within the LGBT+ society and associated events. There are symbolic boundaries between the categories of sexual identities within the LGBT+ association, formed to highlight the minor categories such as bisexual identity. These boundaries are not meant to separate the categories, but rather to create 'safe space' for their members, to strengthen their feelings of belonging to each other as well as create solidarity amongst the community. From the point of view of the members of bisexual community, this can create an opportunity to encourage other bisexual students to join both the bisexual community and the LGBT+ association in general. It also provides an opportunity to address issues and challenges currently faced by students with a bisexual identity.

11 Zdroje

- Alarie, M. and Gaudet, S. (2013). "I Don't Know If She Is Bisexual or If She Just Wants to Get Attention": Analyzing the Various Mechanisms Through Which Emerging Adults Invisibilize Bisexuality. *Journal of Bisexuality*, 13(2), pp.191-214.
- Amit, V. (2002). *Realizing community*. London: Routledge.
- Barth, F. (1969). *Ethnic groups and boundaries*. Bergen: Universitetsforlaget.
- Bennet, K. (1992). Feminist bisexuality: A both/and option for an either/or world. In: E. Weise, ed., *Close to home: Bisexuality and feminism*, 1st ed. Seattle: The Seal Press, pp.205-231.
- Berger, P. and Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality*. Garden City, N.Y.: Doubleday.
- Blumstein, P. and Schwartz, P. (1976). Bisexuality in Men. *Journal of Contemporary Ethnography*, 5(3), pp.339-358.
- Blumstein, P. and Schwartz, P. (1977). Bisexuality: Some Social Psychological Issues. *Journal of Social Issues*, 33(2), pp.30-45.
- Callis, A. (2013). The Black Sheep of the Pink Flock: Labels, Stigma, and Bisexual Identity. *Journal of Bisexuality*, 13(1), pp.82-105.
- Callis, A. (2014). Bisexual, pansexual, queer: Non-binary identities and the sexual borderlands. *Sexualities*, 17(1-2), pp.63-80.
- Caplan, P. (1987). *The cultural construction of sexuality*. London: Tavistock Publications.
- Cohen, A. (1985). *The symbolic construction of community*. London: Ellis Horwood Ltd. and Tavistock Publications.
- Coleman, E. (1982). Developmental Stages of the Coming Out Process. *Journal of Homosexuality*, 7(2-3), pp.31-43.
- Craib, I. (1998). *Experiencing identity*. London: Sage Publications.
- Davies, D. (2014). *Coming out: a rite of passage toward the creation of lesbian, gay, and bisexual identities*. Undergraduate. Saint Mary's University, Halifax, Nova Scotia.

- Davies, P. (1992). The role of disclosure in coming out among gay men. In: K. Plummer, ed., *Modern homosexualities: Fragments of lesbian and gay experience*, 1st ed. London: Routledge, pp.75-86.
- Douglas, M. (1966). *Purity and danger*. New York: Praeger.
- Eliason, M. (2000). Bi-Negativity. *Journal of Bisexuality*, 1(2-3), pp.137-154.
- Elizabeth, A. (2013). Challenging the Binary: Sexual Identity That Is Not Duality. *Journal of Bisexuality*, 13(3), pp.329-337.
- Hayfield, N., Clarke, V. and Halliwell, E. (2014). Bisexual women's understandings of social marginalisation: 'The heterosexuals don't understand us but nor do the lesbians'. *Feminism & Psychology*, 24(3), pp.352-372.
- Jenkins, R. (2008). *Social identity*. London: Routledge.
- Lamont, M. and Fournier, M. (1992). *Cultivating differences*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lamont, M. and Molnár, V. (2002). The Study of Boundaries in the Social Sciences. *Annu. Rev. Sociol.*, 28(1), pp.167-195.
- Manning, J. (2014). Communicating Sexual Identities: A Typology of Coming Out. *Sexuality & Culture*, 19(1), pp.122-138.
- Mulick, P. and Wright, L. (2002). Examining the Existence of Biphobia in the Heterosexual and Homosexual Populations. *Journal of Bisexuality*, 2(4), pp.45-64.
- Rust, P. (1993). "Coming Out " In The Age of Social Constructionism: Sexual Identity Formation among Lesbian and Bisexual Women. *Gender & Society*, 7(1), pp.50-77.
- Scherrer, K., Kazyak, E. and Schmitz, R. (2015). Getting "Bi" in the Family: Bisexual People's Disclosure Experiences. *Fam Relat*, 77(3), pp.680-696.
- Tapinc, H. (1992). Masculinity, femininity, and Turkish male homosexuality. In: K. Plummer, ed., *Modern homosexualities: Fragments of lesbian and gay experience*, 1st ed. London: Routledge, pp.39-52.
- Troiden, R. and Goode, E. (1980). Variables Related to the Acquisition of a Gay Identity. *Journal of Homosexuality*, 5(4), pp.383-392.
- Turner, G. (2015). *Coming out: a grounded theory approach to understanding the gay bear culture*. Ph. D. Capella University.

Turner, V. W. (1964) „Betwixt and Between: The Liminal Period in *Rites de Passage*“, *The Proceedings of the American Ethnological Society*, Symposium on New Approaches to the Study of Religion, pp. 4-20

Van Gennep, A. (1960). *The rites of passage*. Chicago: University of Chicago Press. (Prvně vydáno v roce 1908)

Wandrey, R., Mosack, K. and Moore, E. (2015). Coming Out to Family and Friends as Bisexually Identified Young Adult Women: A Discussion of Homophobia, Biphobia, and Heteronormativity. *Journal of Bisexuality*, 15(2), pp.204-229.

Weeks, J. (1990). The Value of Difference. In: J. Rutherford, ed., *Identity: Community, culture, difference*, 1st ed. London: Lawrence & Wishart, pp.88-100.

Yost, M. and Thomas, G. (2011). Gender and Binegativity: Men's and Women's Attitudes Toward Male and Female Bisexuals. *Arch Sex Behav*, 41(3), pp.691-702.